

VALTIONEUVOSTON KANSLIA
STATSRÅDETS KANSLI

Suomen arktinen strategia

EU-asioiden alivaltiosihteeri Jukka Salovaara
Talousneuvosto 18.1.2011

Miksi Arktinen Strategia

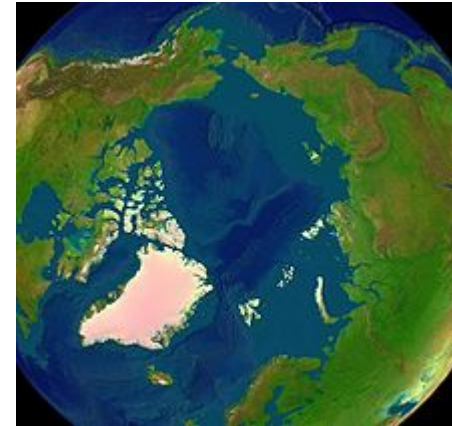
- Arktisen merkitys kasvaa
- EU saa vahvemman arktisen ulottuvuuden (laajentuminen)
- Suomelta puuttui strategia

Keskeiset teemat

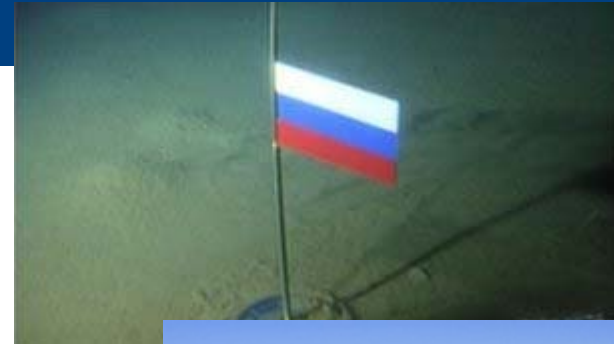
- Ympäristö & ilmasto
- Liikenne
- Luonnonvarat
- Arktinen osaaminen
- Alkuperäiskansat
- Turvallisuusympäristö
- Kansainvälinen yhteistyö

Kansainvälinen kehys

- Ei vastakkainasettelua
- Arktinen neuvosto keskeinen
- Rantavaltioyhteistyö ongelmallista
- Suomi vaikuttaa EU:n politiikkaan

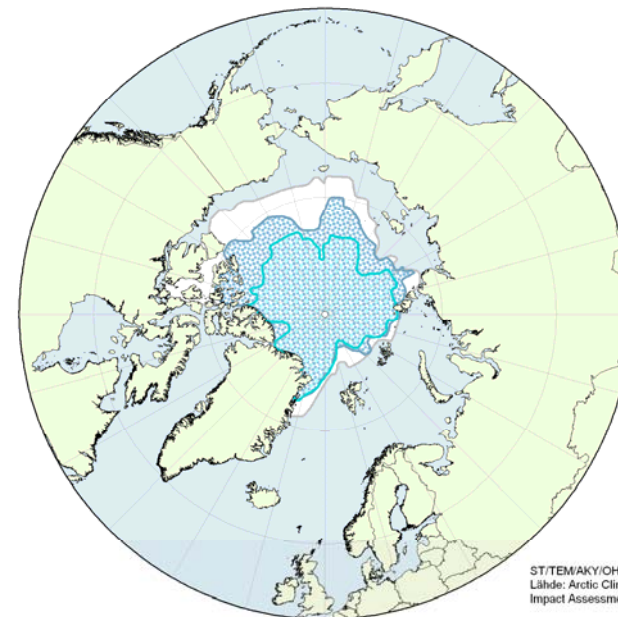
Arktisen jääpeitteen sulaminen

MERIJÄÄN RAJA

2007

1982

MERIJÄÄN RAJA

2070-2090

2040-2060

2010-2030

Pohjoiset merireitit

Epävarmuustekijät

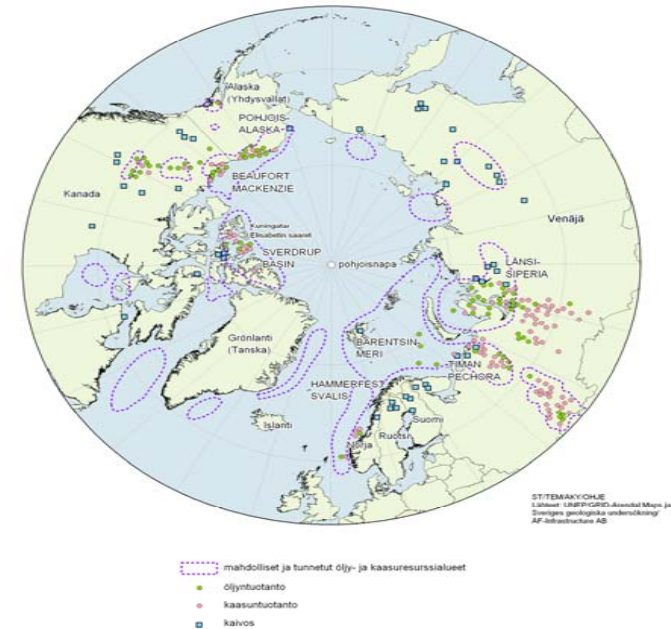
- Milloin merireitti on auki
 - Liikenteen edellytykset rakentamatta
 - Jatkossakin jäätä ja matala
 - Venäjän politiikka
- Mitä edellyttää Suomelta

Luonnonvarat

- Öljy & kaasu
- Edellyttää tekniikkaa
- Suomelle kaivannaiset
- Ympäristö huomioon

Suomen toimenpiteitä

- Arktista osaamista → hyödyntäminen ja ylläpito
- Alueen hankkeet suuria → edellyttää yhteenliittymiä
- Rahaa vähän → EU:n hyödyntäminen (esim. liikennekumppanuus)

EUROJÄRJESTELMÄ
EUROSYSTEMET

*Finanssikriisin vaikutuksista
Suomen talouteen*

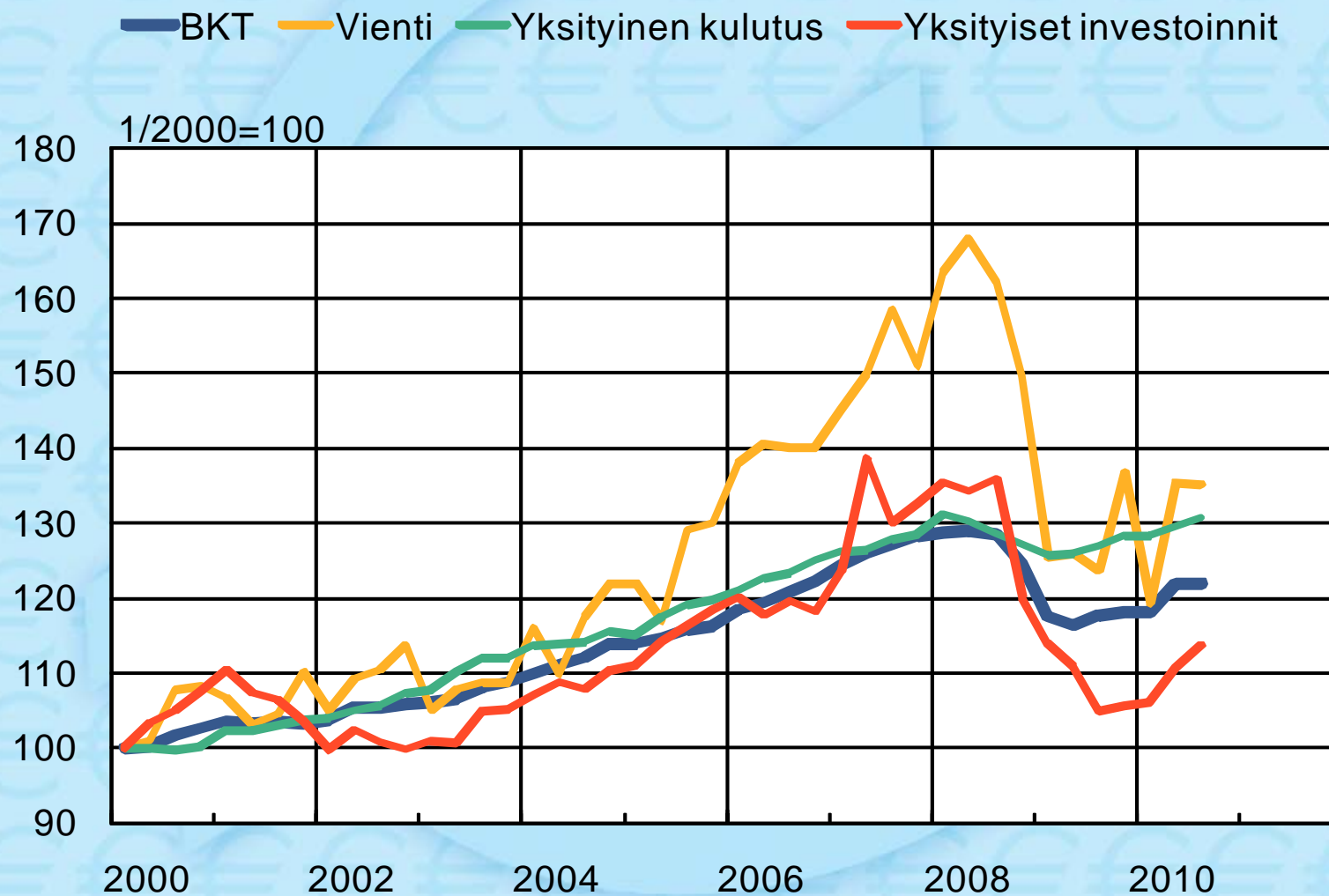
Veli-Matti Mattila
Johtava neuvonantaja
Rahapolitiikka- ja tutkimusosasto

18.1.2011

Vahva noususuhdanne edelsi kriisiä

- ◆ Suomen BKT kasvoi ripeästi vuosina 2004-2007
 - Etenkin vienti ja yksityiset investoinnit lisääntyivät tuntuvasti

BKT:n ja keskeisten kysyntäerien kehitys

Lähde: Tilastokeskus.

Vahva noususuhdanne edelsi kriisiä

- ◆ Suomen BKT kasvoi ripeästi vuosina 2004-2007
 - Etenkin vienti ja yksityiset investoinnit lisääntyivät tuntuvasti
- ◆ Talouskasvu lisäsi myös julkisen talouden ylijäämää
 - Samalla julkinen velka pieneni
- ◆ Ylikuumenemisen merkit lisääntyivät vuosina 2006-2007
 - Toimitilarakentaminen hyvin vilkasta
 - Työmarkkinoiden kireys lisääntyi

Suomen talouteen kohdistui erilaisia häiriöitä

- ◆ Kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden toiminta häiriytyi vakavasti
- ◆ Maailmankauppa ja Suomen vientimarkkinoiden kysyntä supistuivat nopeasti
- ◆ Talouden tuotantopotentiaali pieneni äkillisesti, kun pääomakanta muuttui osin hyödyttömäksi

Rahoitusmarkkinahäiriön vaikutukset rajallisia

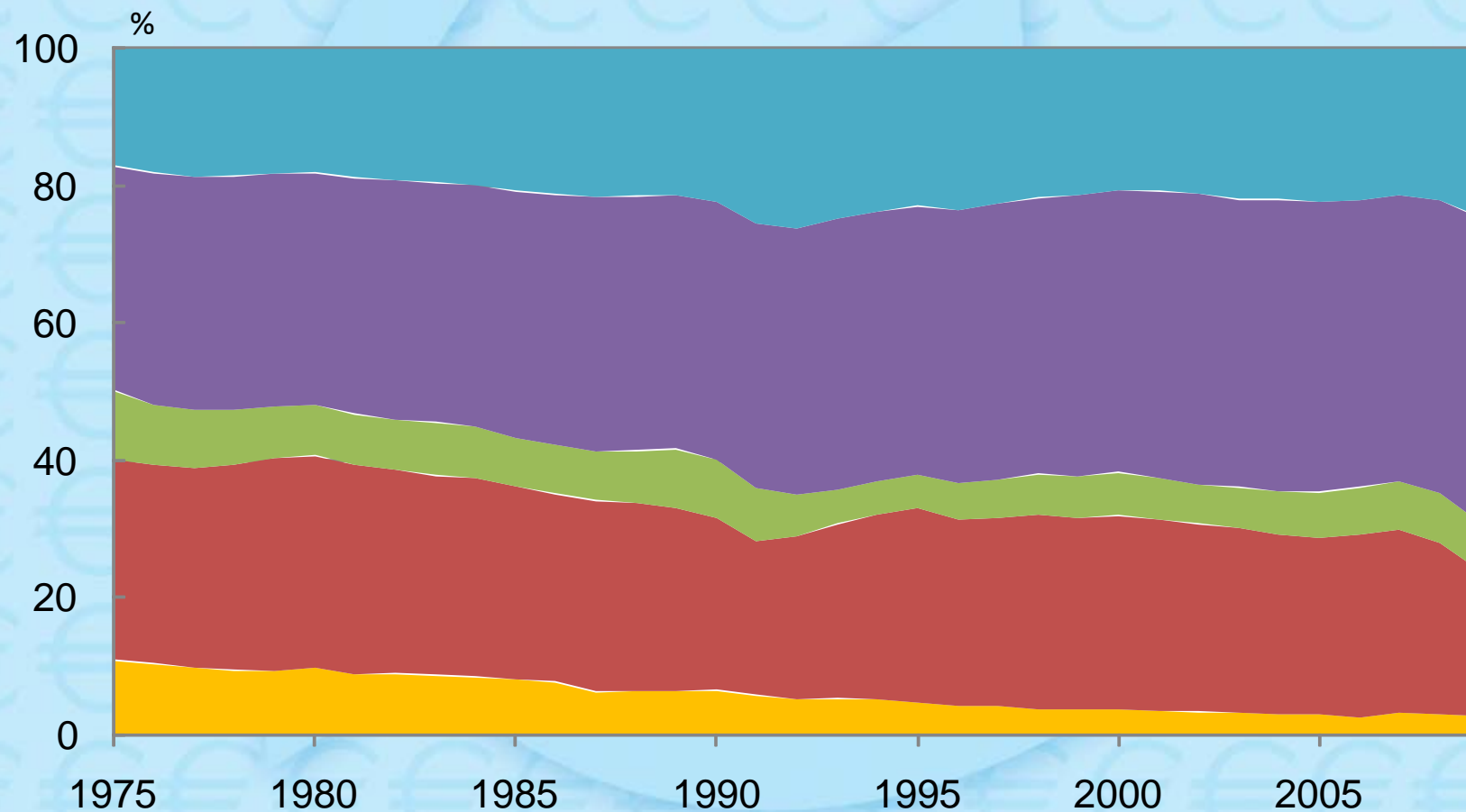
- ◆ Rahoituksen saannin heikkeneminen vähensi investointeja ja muutti yritysten rahoitusrakenteita
- ◆ Korkotason tuntuva aleneminen kuitenkin helpotti vähitellen tilannetta
 - Suomessa luottokorot alenivat euroaluetta enemmän
- ◆ Yritysten keskimäärin alhainen velkaantuneisuus ja hyvä kannattavuus ennen taantumaa vaimensivat osaltaan häiriön vaikutuksia
- ◆ Asuntohintojen kehitys tuki kotitalouksien varallisuutta ja siten kulutuskysyntää

Maailmankaupan pudotus iski Suomeen voimalla

- ◆ Finanssikriisin voimakkain vaikutus tuli Suomeen vientikysynnän supistumisen kautta
 - Investoinnit taantuivat yleisesti
 - Yritykset pienensivät nopeasti varastojaan
- ◆ Erityisesti investointitavaroiden ja välituotteiden kysyntä supistui voimakkaasti
 - Näiden tuoteryhmien osuus Suomen viennistä keskeinen
- ◆ Kriisin myötä Suomen talouden rakennemuutos hypähti eteenpäin
 - Teollisuuden osuus tuotannosta supistui ja palvelujen kasvoi

Toimialojen osuudet arvonnalisäyksestä 1975-2009

Alkutuotanto Teollisuus Rakentaminen Markkinapalvelut Muut palvelut

Lähde: Tilastokeskus

Työmarkkinat selvinneet melko hyvin

- ◆ Työttömyyden kasvu jäi ennakoitua pienemmäksi
 - Lomautusjärjestelmä, työvoiman ”hamstraus” ja elvytystoimet hillitsivät työttömyysasteen nousua
- ◆ Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmat eivät näytä olennaisesti pahentuneen taantuman aikana
- ◆ Pitkäaikaistyöttömyyden lisääntyminen voi merkitä rakenteellisen työttömyyden kasvua tulevaisuudessa

Toimiala- ja yritysrakenteen muutokset taantumassa – kriisin rakenteelliset vaikutukset?

Mika Maliranta – Reijo Mankinen – Paavo Suni –
Pekka Ylä-Anttila

Talousneuvosto 18.1.2011

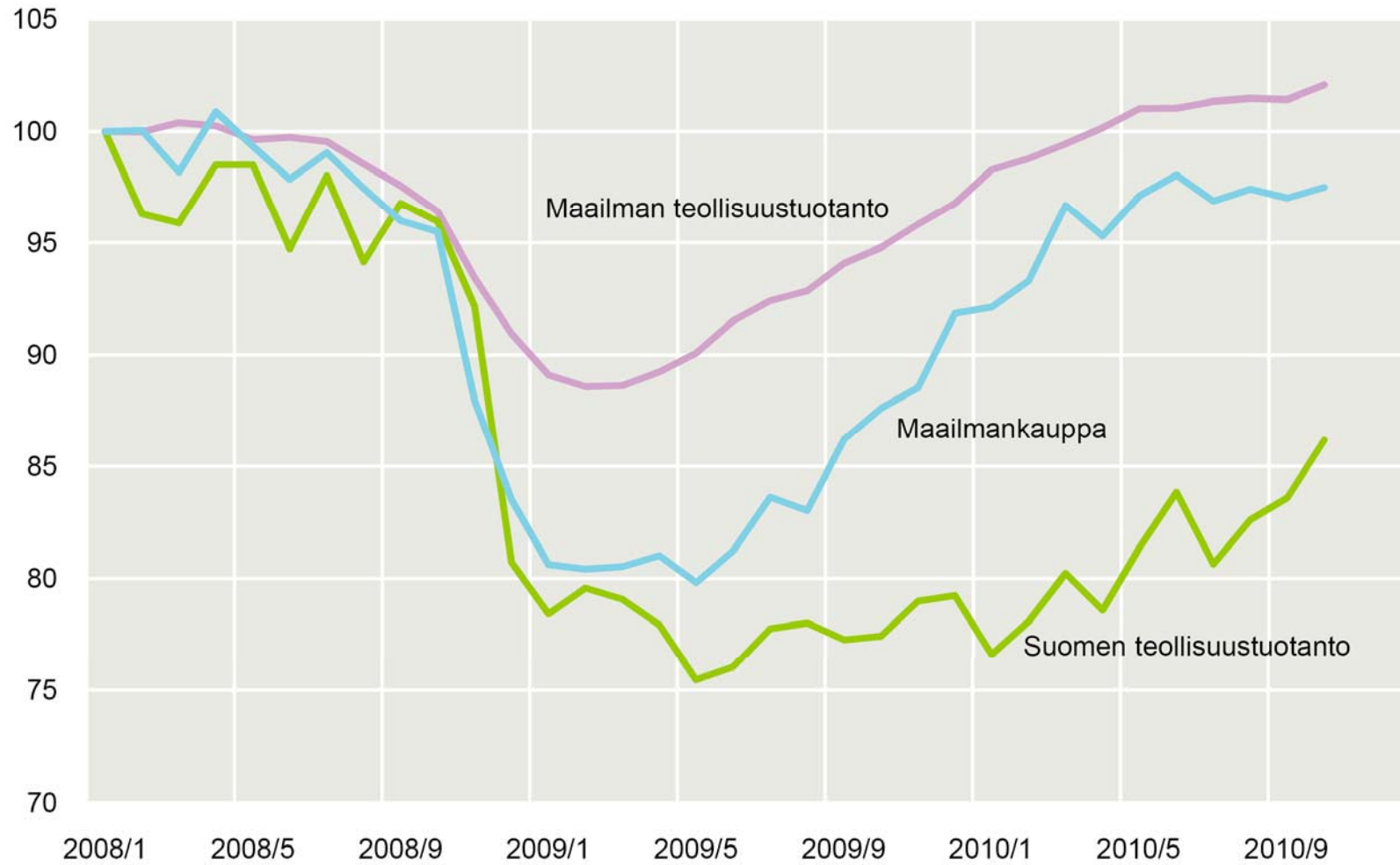
Sisältö

- Miksi kriisi vaikutti Suomen teollisuuteen ja vientiin niin voimakkaasti?
- Tuotanto, vienti ja tuottavuus toimialoittain
- Miksi työllisyys säilyi tuotannon supistumiseen verrattuna hyvänä, miksi tuottavuus heikentyi rajusti?
- Kriisin rakenteelliset/pitkäaikaiset vaikutukset?

Miksi kriisi vaikutti Suomen teollisuuteen ja vientiin niin voimakkaasti?

- Toimialanäkökulma
 - Investointitavaroiden kansainvälisen kysynnän jyrkkä supistuminen -> kone- ja metallituoteteollisuuden vienti ja tuotanto sukelsivat
 - Globaalien tuotantoverkostojen ”käänteinen kerrannaisvaikutus”
- Yritysnäkökulma
 - Nokian – ja koko Suomessa toimivan sähköteknisen teollisuuden – kannattavuuden jyrkkä heikentyminen -> Suomessa syntyvä jalostusarvo pieneni merkittävästi voittojen pienenemisen vuoksi
 - Suomen asema Nokian globaalissa tuotantoverkostossa muuttui – Suomessa keskitytään matkapuhelinten tuotantoketjun loppupäähän, puhelimia valmistetaan ja viedään vähemmän kuin aiemmin

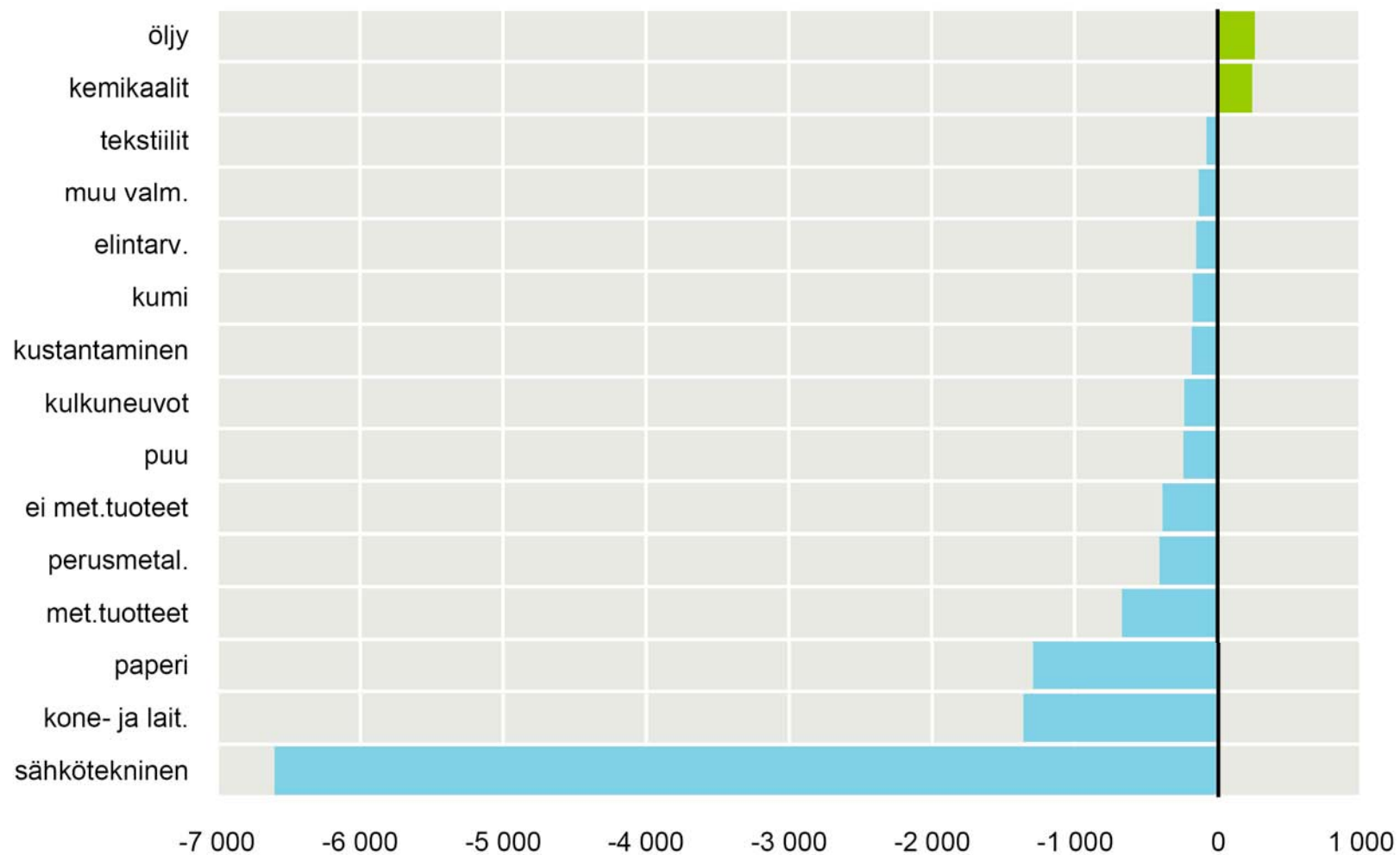
Maailmankaupan, maailman teollisuustuotannon sekä Suomen teollisuustuotannon määrän kehitys talouskriisin aikana (tammikuu 2008=100)

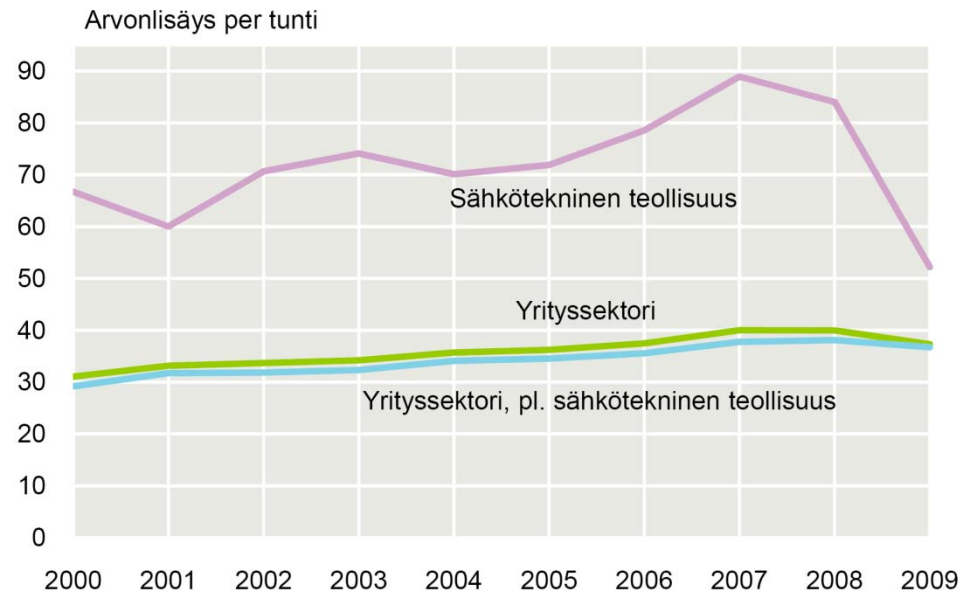
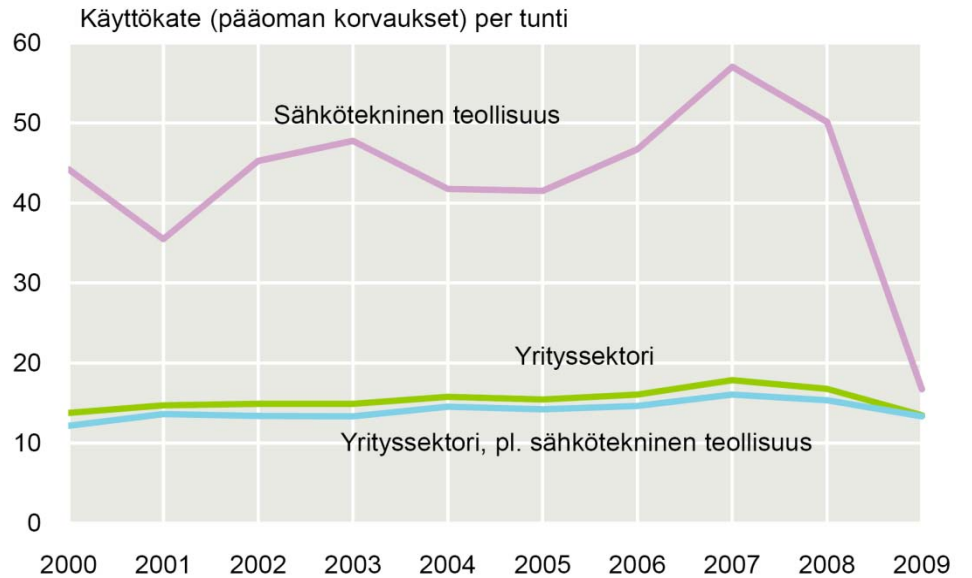
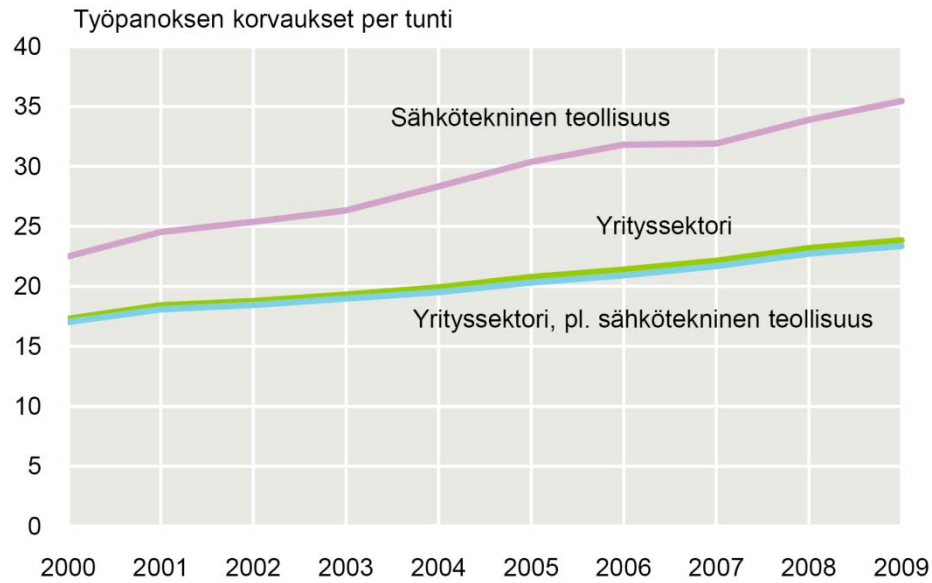
Sähkö- ja elektroniikkateollisuus (ICT – teollisuus)

- Toimialan tuotannon (jalostusarvon) supistuminen taantumassa oli suurempi kuin muiden teollisuusalojen yhteensä
- ”Selittää” noin 2 %-yksikköä BKT:n 8 %:n supistumisesta
- Miksi jalostusarvo supistui niin voimakkaasti?
 - Alan voitot supistuivat jyrkästi – pitkään jatkunut poikkeuksellisen hyvä kannattavuus tuli muun teollisuuden tasolle

Tuotannon (arvonlisäyksen) määrän muutos teollisuustoimialoittain vuonna 2009, milj. euroa

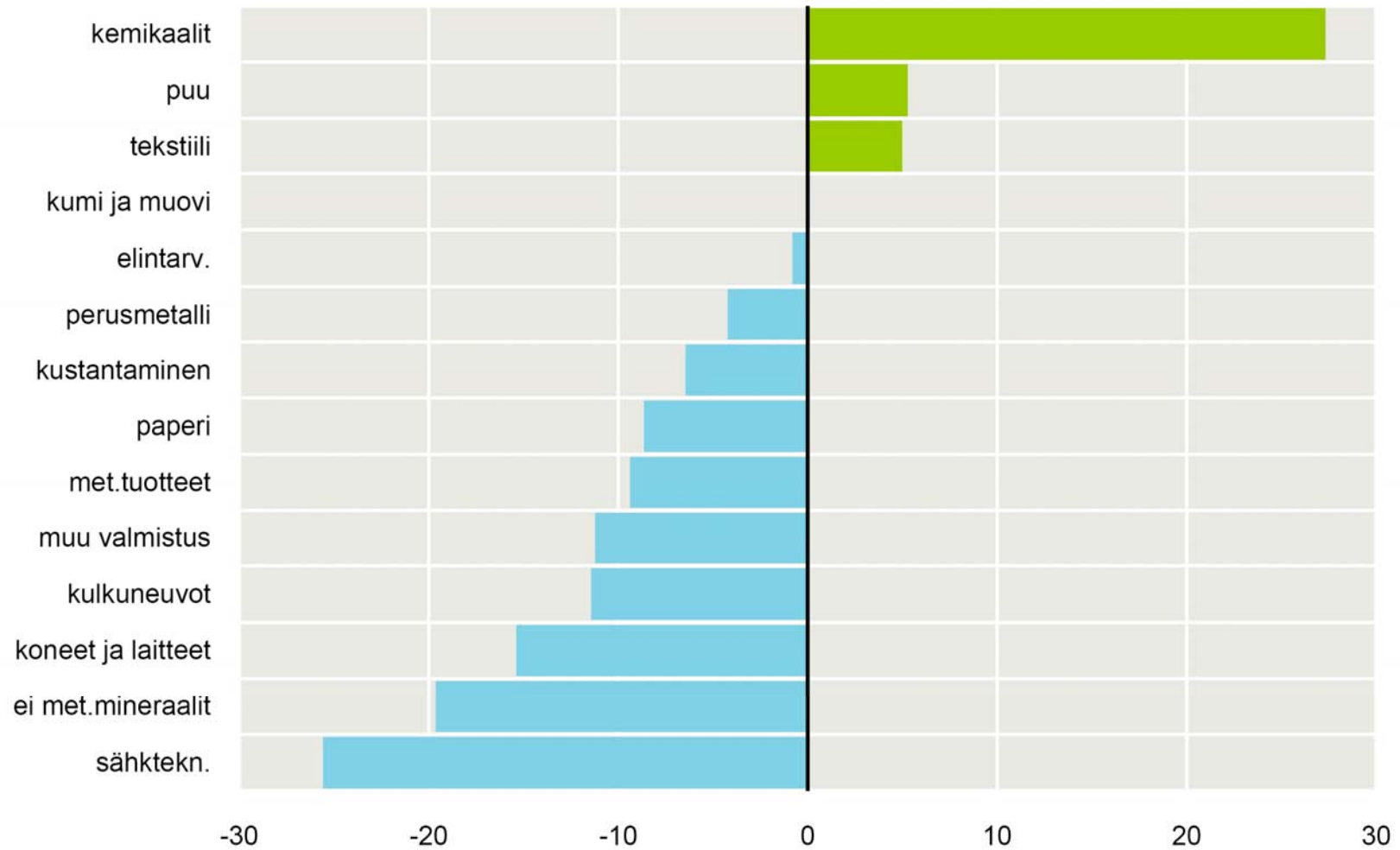

Työpanoksen ja pääoman saama arvonlisä sekä koko arvonlisä työtuntia kohden, %

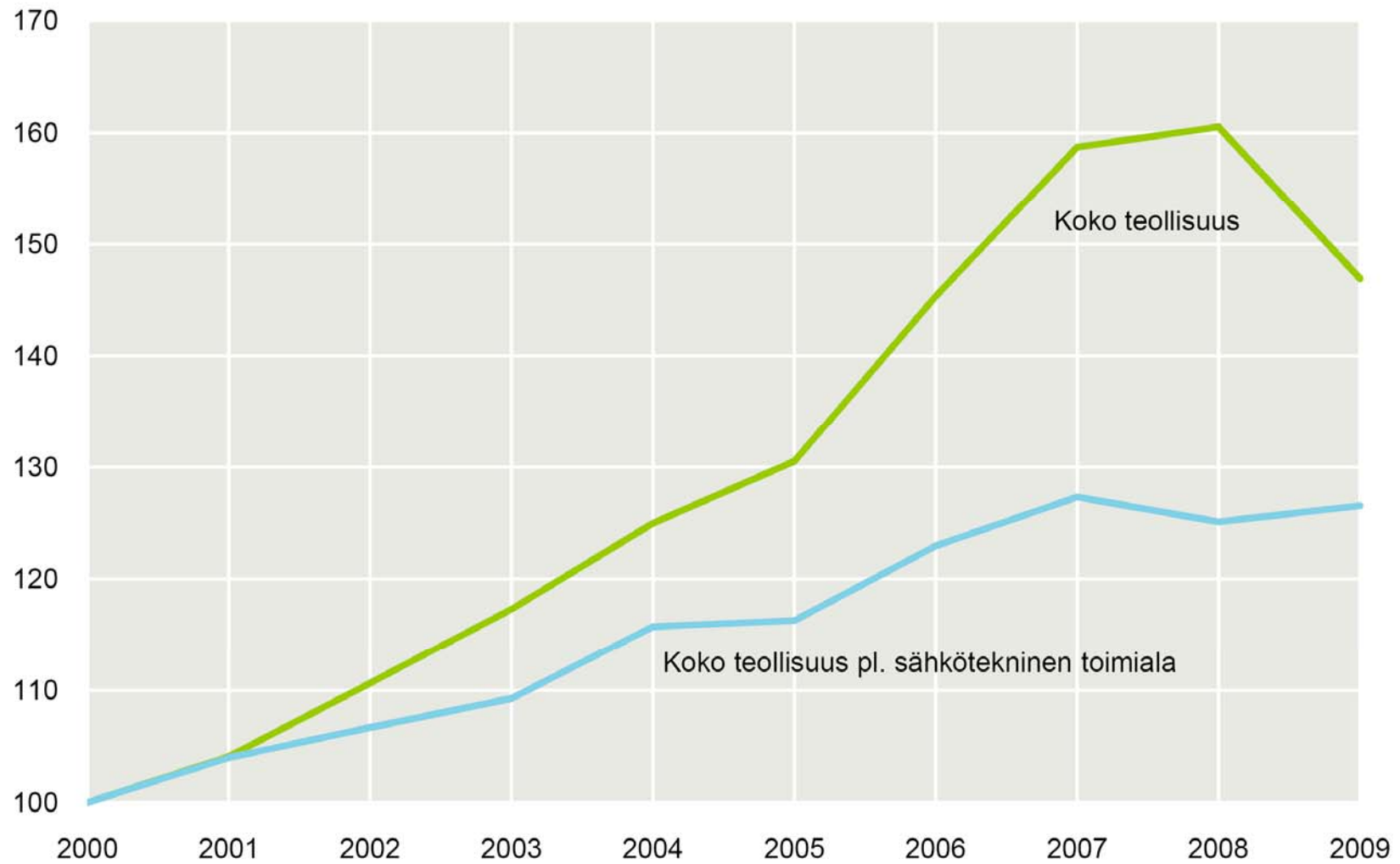

Sähkö- ja elektroniikkateollisuus
selittää merkittävältä osin myös
tuottavuuskehitystä

Työn tuottavuuden muutos toimialoittain vuonna 2009, %

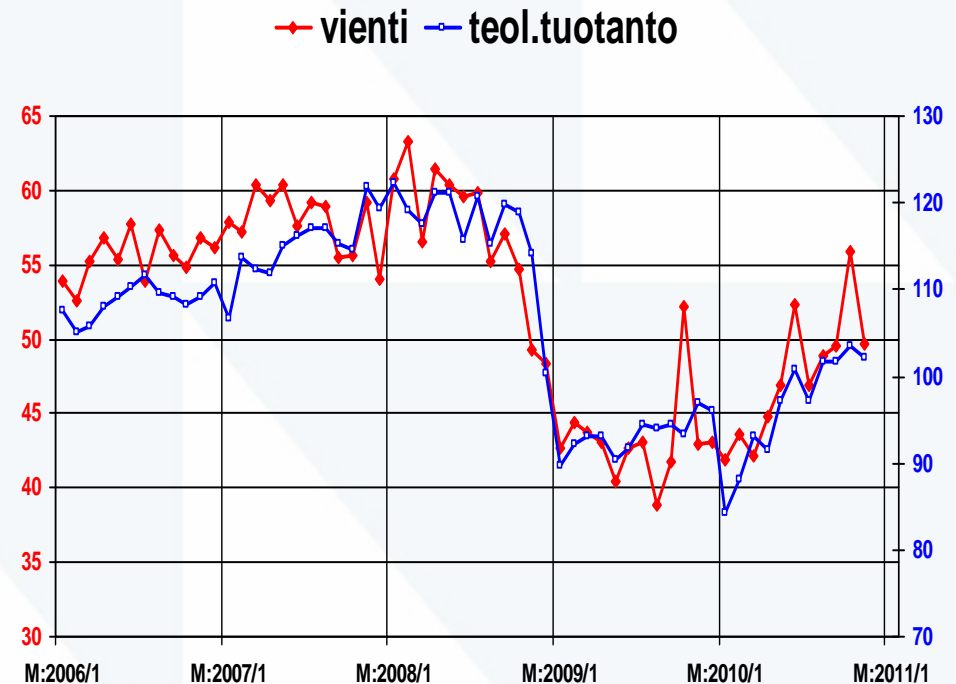
Työn tuottavuus teollisuudessa (2000=100)

Rakenteelliset ja pitkäaikaiset
vaikutukset?

Vienti

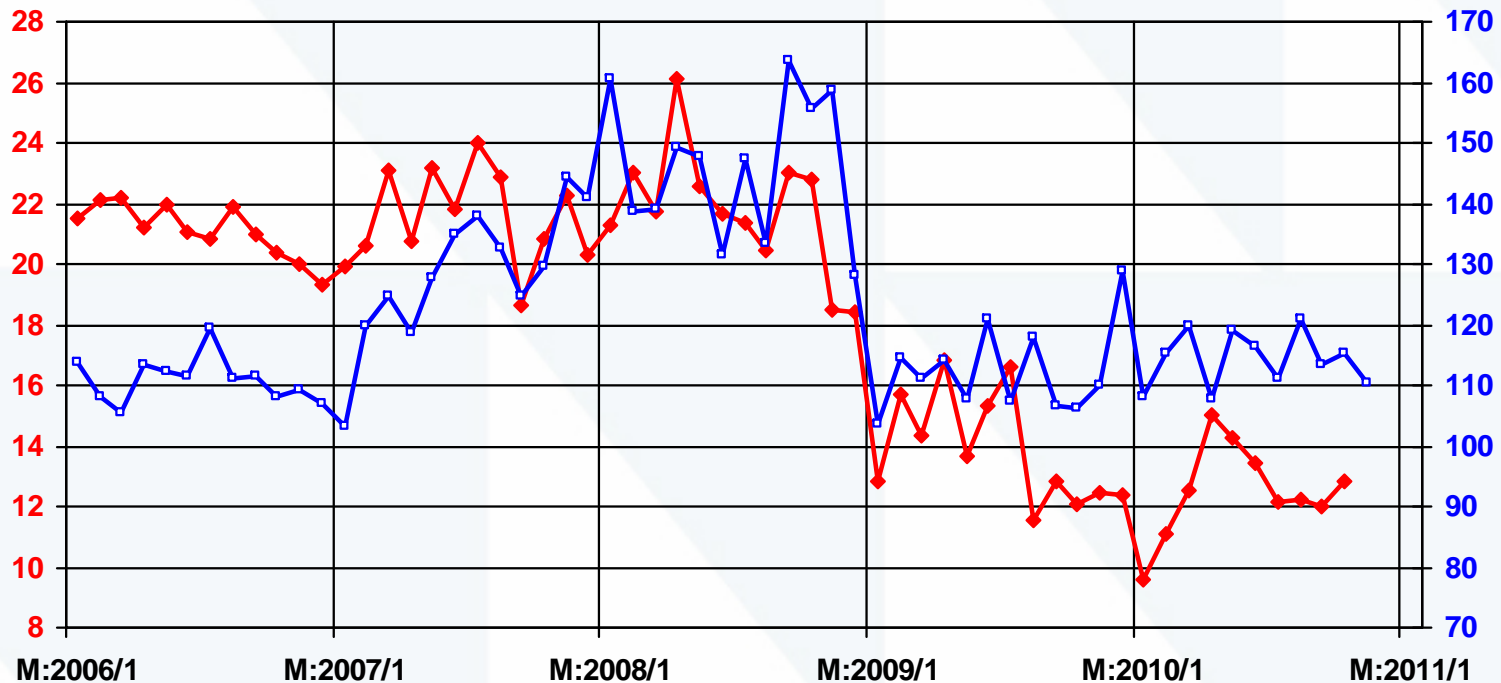
- Viennin taso oli **marraskuussa 13** prosenttia vuoden 2008 keskimääräisen tason alapuolella (huom. lokakuun laivatoimitus)
- Sähköteknisen toimialan vienti ei ole elpynyt vuoden 2009 romahduksen jälkeen
- Viennissä vuoden 2008 taso savutetaan ehkä vasta 2013

Sähköteknisen toimialan tuotanto ja vienti, ind

—♦— vienti —□— teol.tuotanto

Yhteenveto

- Yksi toimiala – sähkötekninen teollisuus, ”Nokia -toimiala” – vaikutti merkittävästi koko bkt:n supistumiseen
- Alan tuotannon arvonlisäyksen supistuminen johtui suurelta osin voittojen pienentymisestä
 - Supistuminen yliarvioi vaikutuksia kotimaan talouteen, koska...
 - Menettäjinä pääosin ulkomaiset omistajat
 - Ei vaikuttanut koko määrällään kotimaiseen elintasoon, työllisyyteen ja tuottavuuteen
 - Selittää osin kohtuullisena pysynyttä työllisyystilannetta ja jyrkästi heikentynyttä tuottavuutta

Kriisi voi jättää pitkät jäljet talouteen

- ◆ Keskeiset vientiteollisuusalat rakennemuutoksen kourissa
 - Tuotantoketjujen pilkkoutuminen, kireä kilpailu ja maailmantalouden painopistesiiirtymä ajamassa tuotantoa ulos Suomesta
- ◆ Teollisuuden osuuden pienentyminen voi heikentää tuottavuuskehitystä ja siten talouskasvua
 - Samaan aikaan ikääntyminen leikkaa työpanoksen määrää ja lisää hoiva- ja terveydenhuoltopalveluiden kysyntää ja tuotantoa
- ◆ Julkisen velan kasvu ja talouden kasvuedellytysten heikkeneminen asettavat julkisen talouden kestävyysstrategian uudelleenarvioinnin eteen